

1982/83:36

Måndagen den 29 november

Kl. 11.00

1 § Justerades protokollet för den 19 innevarande månad.

2 § Talmannen meddelade att *Lars-Åke Larsson* (s) denna dag återtagit sin plats i riksdagen, varigenom Britt Johannessons uppdrag som ersättare upphört.

3 § Svar på interpellation 1982/83:28 om kampen mot narkotikamissbruket

Anf. 1. Statsrådet INGVAR CARLSSON:

Herr talman! Rune Gustavsson har ställt följande två frågor till justitie-
ministern:

Vilka åtgärder avser statsrådet att vidta för att tillämpningen av den svenska narkotikalagstiftningen skall bli enhetlig?

Vilka åtgärder avser statsrådet vidta för att riksdagens beslut från 1978 om kampen mot narkotikan skall kunna förverkligas?

Interpellationen har överlämnats till mig.

Båda frågorna kan besvaras med en hänvisning till den kommission mot narkotikamissbruket som jag fått regeringens bemyndigande att tillkalla.

Kommissionen skall enligt sina direktiv lägga fram förslag till åtgärder på sju områden. De skall gälla

1. insatser på det internationella planet i syfte att effektivt motverka illegal produktion av och handel med narkotika,

2. insatser genom tullväsendet som verksamt bidrar till att hålla narkotikan utanför landets gränser,

3. insatser genom polisväsendet som syftar till att all illegal narkotikahantering i landet uppdagas och beivras,

4. åtgärder som syftar till att fängelser och ungdomsvårdsskolor blir narkotikafria,

5. de lagstiftningsåtgärder som behövs för att kampen mot narkotika skall kunna föras effektivt.

Måndagen den
29 november 1982

*Om kampen mot
narkotikamissbru-
ket*

6. opinionsbildning genom skolor, militära förband, massmedia och frivilliga organisationer, så att många medborgare kan engageras i kampen mot narkotika och i sina närmiljöer verka för att all narkotika trängs ut, samt

7. ett statistiskt informationssystem så att vidtagna åtgärder kan utvärderas.

Som bakgrund till den första frågan anför Rune Gustavsson en åtalsfråga i Mora som nyligen avgjordes av riksåklagaren. Som framgått av det föregående har narkotikakommissionen möjlighet att överväga om detta och liknande fall föranleder några förändringar i narkotikalagstiftningen. Jag räknar med att kommissionen med förtur gör sådana överväganden.

Som bakgrund till den andra frågan hänvisar Rune Gustavsson till de åtgärder mot narkotikamissbruket som den dåvarande regeringen föreslog i proposition 1977/78:105.

Det niopunktsprogram som riksdagen fattade beslut om med anledning av denna proposition innebar förstärkningar inom vissa områden.

Vi måste gemensamt konstatera att hittills vidtagna åtgärder och det omfattande arbete i olika samhällsorgan som där redovisades ännu inte kunnat tränga tillbaka missbrukets omfattning. Jag har betecknat det som ett stort misslyckande för välfärdssamhället att narkotikamissbruket fick fäste i vårt land på 1960-talet. Regeringen har beslutat att prioritera kampen mot narkotikamissbruket. Jag räknar med att den nu tillsatta narkotikakommissionen skall kunna slutföra sitt uppdrag före utgången av år 1983. Vårdfrågorna bereds i socialdepartementet med samma tidsplan.

Jag hoppas att regeringen, på grundval av detta arbete, skall kunna forma en narkotikapolitik som kan tränga tillbaka missbruket.

Anf. 2 RUNE GUSTAVSSON (c):

Herr talman! Jag tackar för svaret på min interpellation.

Som Ingvar Carlsson framhåller har jag ställt interpellationen med anledning av en åtalsfråga i Mora som nyligen avgjordes av riksåklagaren. Nu hänvisar Ingvar Carlsson till den tillsatta kommissionen mot narkotikamissbruket. Jag tycker att det är ett något magert svar på mina frågor.

Det är enhetlighet i tillämpningen av lagstiftningen som jag är angelägen om att få till stånd. En sådan enhetlighet är oerhört viktig i det fortsatta arbetet. Eftersom det var en fråga om rättstillämpningen, ställde jag helt naturligt interpellationen till justitieministern. Jag vill nu till Ingvar Carlsson upprepa min fråga om regeringen, exempelvis genom en rekommendation från riksåklagaren till landets åklagarväsende, avser att verka för att vi får en enhetlig rättstillämpning. Riksåklagaren har tidigare gett sådan rekommendation i fråga om innehav av narkotika.

Enhetlig rättstillämpning i vårt land i fråga om narkotikalagstiftningen är viktig även ur nordisk synpunkt. Som jag har framhållit i min interpellation, antog Nordiska rådet vid sessionen i mars ett medlemsförslag av innebörden att vi för att nå ett framgångsrikt arbete i Norden måste ha en enhetlig

*Om kampen mot
narkotikamissbru-
ket*

rättstillämpning. Det skulle då vara olyckligt om det skulle råda osäkerhet om rättstillämpningen här i Sverige.

När det gäller den tillsatta kommissionen mot narkotikamissbruket vill jag uppriktigt säga att jag anser att regeringen har haussat upp den på ett sätt som inte motsvarar vare sig kommissionens uppgift eller dess sammansättning. För det första är de angivna punkterna ingenting nytt. De är en fortsättning på det hittills bedrivna arbetet. Det är värdefullt och nödvändigt att arbetet fortgår och att det sker förbättringar och samordningar på de områden där insatserna inte har varit tillräckliga.

För det andra är jag förvånad över hur denna kommission har sammansatts och att regeringen tycks ha tagit bort narkotikafrågorna från socialdepartementet, bortsett från lagstiftningen och vårdfrågorna. Där har det tidigare varit en samordning. Regeringen frikopplar kommissionen från dem som har ansvaret inom myndighetsområdet. När vi 1977 tillsatte den s. k. ledningsgruppen, som hade att utarbeta underlag för den proposition som vi lade fram 1978, hade vi med alla dem som har ansvaret inom de olika myndigheterna, från departement och samtliga myndigheter som på ett eller annat sätt är berörda. Därmed förankrades arbetet och besluten hos de myndighetsansvariga. Förhållandet har varit detsamma när det gäller SAMO, som varit knuten till departementet.

I sitt svar säger Ingvar Carlsson att han betecknar det som ett stort misslyckande för välfärdssamhället att narkotikamissbruket fick riktigt fäste i vårt land på 1960-talet. Jag delar helt Ingvar Carlssons uppfattning på den punkten. Det hade inte behövt bli så, om socialdemokraterna då hade intagit en fast hållning mot det hotande drogmisshuset och gått i närmkamp med det som hotade. Men då och långt framöver företrädde socialdemokraterna en besynnerlig drogliberalism och flummighet. Därför vilar ansvaret för vad som hände och som sedan har gett så negativa resultat tungt på den socialdemokratiska ledningen och den dåvarande socialdemokratiska regeringen.

Det arbete som under senare år har bedrivits i kampen mot drogerna har varit framgångsrikt på många områden. Attitydförändringen är klart märkbar. Vi har fått ett ökat engagemang bland enskilda, inom skolorna, inom folkrörelserna osv. Det är oerhört värdefullt. Det har också lett till en klar attitydförändring inom den socialdemokratiska ledningen, och det vill jag betrakta som en stor framgång i vårt arbete mot drogerna.

Jag vet inte i vilken utsträckning Ingvar Carlsson har följt det arbete som under senare år bedrivits och som pågår. Jag fick i förra veckan ett litet informationsblad från socialdepartementet, novemberbulletinen Aktion mot droger. Där säger departementsrådet Jakob Lindberg: "Vi är inte bara en bit på vägen. Vi har tagit väldiga kliv framåt." Han knyter an just till värdet av samordningen och av att socialdepartementet har hållit i trädarna. Han säger så här:

"Det har givit kampanjen en extra skjuts och vi har kanske lättare kunnat samla berörda myndigheter och organisationer samtidigt som det gått snabbare att skaffa fram de ekonomiska resurserna. Men vi måste komma

*Om kampen mot
narkotikamissbru-
ket*

ihåg att det här har varit särskilda insatser av tillfällig natur. Det löpande arbetet måste göras av myndigheterna själva.”

I samma information återfinns uttalanden av Eric Horning, ANT-konsulent i Malmö:

”Utan tvekan har vi lyckats, säger Eric som själv har varit med vid framställningen av skolpaketen. Responsen bland lärare och elever har varit mycket positiv. Eleverna vågar i mycket större omfattning tala om sina känslor och saker man aldrig tidigare vågat ta upp. Lärarna tycker att eleverna blivit öppnare och sammanhållningen i klasserna har ökat.”

Detta är oerhört väsentligt, och jag betecknar det ökade engagemanget hos enskilda och inte minst hos ungdomen som något av det allra mest positiva att ta vara på framöver. Därför är det viktigt att det under det närmaste året, när vi diskuterar de här frågorna, inte bara blir en hänvisning till narkotikakommissionen. Arbetet måste bedrivas med ökad styrka. Vi får inte på något sätt dämpa det engagemang som nu finns.

Det är också viktigt att alla som nu engagerat sig och är verksamma i kampen mot drogerna inte får uppleva en debatt där det råder osäkerhet om rättstillämpningen på detta område. Det är viktigt att få till stånd en samstämmighet. Det gäller att ha kontinuitet och samordning nedifrån den enskilde individen och ända upp till de olika myndigheterna. Med på det sättet samordnade insatser tror jag att vi skall nå ett bra stycke på väg. Det är de samlade insatserna som skall ge resultat.

Anf. 3 Statsrådet INGVAR CARLSSON:

Herr talman! Regeringen kan givetvis inte överpröva riksåklagarens beslut. Det är väl inte heller Rune Gustavssons avsikt. Vad vi sagt med anledning av det fall som Rune Gustavsson åberopar i sin interpellation är att den tillsatta kommissionen bör pröva denna fråga och snarast, om den så finner anledning, inkomma med förslag till regeringen. Har man tillsatt en kommission, skall man självfallet använda kommissionen i ett sådant här fall.

Den övriga delen av Rune Gustavssons inlägg har jag litet svårt att förstå. Han säger att regeringen haussat upp den här frågan. Han säger helt utan grund att socialdepartementet skulle vara ställt åt sidan. Det som har skett är helt enkelt att framför allt tre delar av regeringskansliet har gått samman – socialdepartementet, justitiedepartementet och statsrådsberedningen – och tillsatt en kommission som har fått kort tid på sig, ett år, att arbeta fram ett förslag till handlingsprogram. Man får lämna förslag löpande för att inte någon tid skall gå förlorad. Samtidigt med detta pågår för de speciella frågor på vårdsidan som socialdepartementet har ett ansvar för en beredning av den delen av problemen med samma ambitiösa tidsprogram.

Dessutom skall kommissionen arbeta i nära kontakt med regeringen. I det avseendet är alltså Rune Gustavssons önskemål om t. ex. kontakt med socialdepartementet också uppfyllt.

Jag upplever därför den delen av Rune Gustavssons inlägg som en litet onödigt och märkligt gnällighet.

Jag tycker också att det är ganska meningslöst att börja beskylla varandra inom partierna eller mellan partierna för flummighet eller bristande åtgärder i det förgångna. Jag skulle kunna läsa upp en lång rad av åtgärder som vidtogs under den tidigare socialdemokratiska regeringens tid. Jag ledde själv på den tiden i statsrådsberedningen utarbetandet av det s. k. tiopunktsprogrammet 1968, som fick positiva effekter under en tid men som kanske sedan invaggade oss i säkerhet, därför att vi trodde att vi definitivt hade trängt tillbaka narkotikamissbruket. Men det visade sig sedan att de mäktiga krafter som driver narkotikahandlingen återigen fick övertaget.

Visst skulle jag kunna diskutera effekterna av den borgerliga regeringsperioden. Men, Rune Gustavsson, nyttar det särskilt mycket till? Är det verkligen detta människorna vill höra nu – ett gräl om vad som har gjorts eller inte gjorts i det förgångna? Jag tror att det finns en mycket stark opinion här i landet som kräver att politiker och myndighetspersoner, tillsammans med de frivilliga organisationerna och folkrörelserna, nu vidtar kraftfulla motåtgärder.

Vad jag har sagt är att även om man har haft framgång i vissa avseenden, kan jag inte betrakta de hittills genomförda åtgärderna som tillräckliga. Det räcker ju att man går till riksdagshuset och passerar Sergels torg för att man skall se ganska sorgliga händelser inträffa här utanför. Det räcker att läsa statistiken: unga människor dör varje år, varje månad, på grund av narkotikamissbruk. Det räcker att läsa att man i den s. k. Gyllene triangeln har haft två år med rekordskördar och att det väntas en anstormning av bl. a. vårt land, för att försöka bredda marknaden.

I detta läge skulle jag vilja vädja om att alla goda krafter sluter sig samman, att alla partier hjälps åt. Vi måste ju rimligen ha den gemensamma uppfattningen att vi måste försöka tränga tillbaka narkotikamissbruket så långt det över huvud taget är möjligt. Jag tycker att vi konstruktivt skall inrikta oss på detta. För detta arbete finns det ju en referensgrupp, där samtliga riksdagspartier är representerade. Låt oss nu tillsammans konstruktivt utarbeta förslag och program som vi också, hoppas jag, skall kunna genomföra i stor enighet!

Anf. 4 RUNE GUSTAVSSON (c):

Herr talman! Nej, jag är medveten om att regeringen inte kan eller bör ompröva riksåklagarens beslut. Vad jag efterlyste var besked om regeringen kommer att verka för att det exempelvis ges ut sådana rekommendationer som tidigare fanns när det gäller narkotikainnehav. Vi hade ju en olycklig tid då det var tillåtet att inneha en viss mängd, men så småningom lyckades vi ändra på detta.

Det är inte fråga om gnällighet, Ingvar Carlsson. Jag har sagt att jag tycker att ni har haussat upp den här frågan. Ibland har det ju framstått som om vi hade misslyckats helt, men nu skall det tillsättas en kommission, och sedan skall Sverige på det sättet bli narkotikafritt. Jag har bara visat på vad som har gjorts, vad som är på gång och det ökade engagemanget, den ökade medvetenheten ute hos allmänheten, hos de enskilda människorna. Och det

är detta vi måste bygga vidare på.

Jag har den bestämda uppfattningen att oavsett hur många poliser, hur många tullmän vi än tar fram – det är nödvändigt att göra det –, så länge det finns köpare av narkotika finns det också säljare. Därför måste vi se till att inte nya grupper kommer in i missbruket. Detta är den stora, viktiga frågan, om vi skall kunna lösa detta problem.

Nej, vi bör inte diskutera vad som hände tidigare. Men jag anknöt till vad Ingvar Carlsson själv sade i sitt svar om utvecklingen på 1960-talet. Jag har själv jobbat så mycket med de här frågorna, både här i kammaren och en tid i departementet, att jag har upplevt denna situation och ett väldigt motstånd. Ibland får man ju den uppfattningen, när man ser olika kommissioner tillsättas, att utvecklingen är på väg tillbaka. Jag hoppas att vi alla, i partierna och i folkrörelserna, verkligen skall kunna ta gemensamma tag. Jag är således glad åt att de här frågorna verkligen har kommit att utgöra en viktig del av den socialdemokratiska regeringens arbete.

Jag har träffat många ungdomar under årens lopp, och jag har sett allt det elände som finns. Men jag skall ärligt erkänna att jag inte var medveten om att problemet var så omfattande, förrän jag själv började resa runt i landet. Jag träffade då dessa nedgångna ungdomar och fick ta del av deras beskrivning av den situation som de hade upplevt dels innan de kom in i beroendet, dels under beroendetiden.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Föredrogs och hänvisades

Proposition

1982/83:71 till utrikesutskottet

5 § Föredrogs och hänvisades

Motionerna

1982/83:91 till trafikutskottet

1982/83:92 till arbetsmarknadsutskottet

1982/83:93 till näringsutskottet

1982/83:94 till utbildningsutskottet

1982/83:95 yrkande 1 till skatteutskottet

yrkande 2 till civilutskottet

1982/83:96 till näringsutskottet

1982/83:97 till skatteutskottet

1982/83:98 till trafikutskottet

1982/83:99 till finansutskottet

1982/83:100 till skatteutskottet

1982/83:101 till utbildningsutskottet

1982/83:102 till trafikutskottet

1982/83:103 till näringsutskottet

1982/83:104 till arbetsmarknadsutskottet

- 1982/83:105 till civilutskottet
1982/83:106 till finansutskottet
1982/83:107 till skatteutskottet
1982/83:108 till socialförsäkringsutskottet
1982/83:109 till socialutskottet
1982/83:110 till jordbruksutskottet
1982/83:111 till arbetsmarknadsutskottet
1982/83:112 till finansutskottet
1982/83:113 till skatteutskottet
1982/83:114 yrkandena 2 och 3 till skatteutskottet
yrkande 10 till jordbruksutskottet
i övrigt till näringsutskottet
1982/83:115 till arbetsmarknadsutskottet
1982/83:116 till civilutskottet
1982/83:117 till trafikutskottet
1982/83:118 till finansutskottet
1982/83:119 yrkandena 1-3 och 6-8 till socialförsäkringsutskottet
yrkandena 4 och 5 till socialutskottet
yrkande 9 till skatteutskottet
yrkande 10 till jordbruksutskottet
yrkandena 11-13 till arbetsmarknadsutskottet
1982/83:120 yrkande 1 till finansutskottet
yrkandena 2-6 till trafikutskottet
yrkandena 7-23 till skatteutskottet
yrkande 24 till arbetsmarknadsutskottet
yrkandena 25-32 till civilutskottet
yrkande 33 till näringsutskottet
yrkande 34 såvitt gällde miljökrav till jordbruksutskottet
i övrigt till näringsutskottet
yrkandena 35-37 till näringsutskottet
1982/83:121 yrkande 6 till skatteutskottet
i övrigt till socialförsäkringsutskottet
1982/83:122 till socialutskottet
1982/83:123 till arbetsmarknadsutskottet
1982/83:124 yrkande 1 till civilutskottet
yrkande 2 till skatteutskottet
1982/83:125 yrkandena 1 och 11 till finansutskottet
yrkandena 2-10 till skatteutskottet
1982/83:126 till näringsutskottet
1982/83:127 till civilutskottet
1982/83:128 yrkande 1 till socialutskottet
yrkande 2 till arbetsmarknadsutskottet
yrkandena 3 och 4 till skatteutskottet
yrkande 5 till finansutskottet

Måndagen den
29 november 1982

*Meddelande om
frågor*

6 § Föredrogs men bordlades åter
Konstitutionsutskottets betänkanden 1982/83:7 och 8
Finansutskottets betänkanden 1982/83:7-9, 11 och 15
Skatteutskottets betänkande 1982/83:6
Socialförsäkringsutskottets betänkanden 1982/83:5, 7 och 8
Socialutskottets betänkanden 1982/83:6 och 7
Kulturutskottets betänkanden 1982/83:5 och 7-9
Utbildningsutskottets betänkande 1982/83:3
Trafikutskottets betänkanden 1982/83:2 och 3
Jordbruksutskottets betänkande 1982/83:4
Näringsutskottets betänkanden 1982/83:4, 7 och 8
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 1982/83:3

7 § Anmäldes och bordlades

Motionerna

1982/83:129 av *Karin Ahrland*

1982/83:130 av *Lennart Blom*

1982/83:131 av *Karl Boo* och *Kjell Mattsson*

1982/83:132 av *Rolf Clarkson m. fl.*

1982/83:133 av *Britt Mogård m. fl.*

Tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1982/83 (prop. 1982/83:25)

1982/83:134 av *Kjell Johansson*

1982/83:135 av *Knut Wachtmeister m. fl.*

Vissa åtgärder för att förbättra skatteuppbörden (prop. 1982/83:53)

1982/83:136 av *Paul Lestander m. fl.*

1982/83:137 av *Rune Ångström* och *Tore Nilsson*

Undantag från lagfartskravet beträffande vissa äldre förvärv (prop. 1982/83:54)

8 § **Meddelande om frågor**

Meddelades att följande frågor framställdes

den 26 november

1982/83:136 av *Oswald Söderqvist* (vpk) till arbetsmarknadsministern om åtgärder för att förhindra en ökad utförsäkring från arbetslöshetskassorna:

Vilka åtgärder tänker regeringen vidta med anledning av den snabbt ökande utförsäringen från arbetslöshetskassorna?

1982/83:137 av *Rune Rydén* (m) till utbildningsministern om administrativa förenklingar och besparingar inom högskolan:

Uppföljningskommittén, vars arbete syftat till att åstadkomma förenklingar och besparingar inom högskolans administration och organisation, avslutade inte sitt arbete. En särskild arbetsgrupp inom utbildningsdepartementet lade däremot i somras fram förslag rörande samma område. Detta förslag har nu remissbehandlats.

När kan förslag om eventuella åtgärder rörande förenklingar och besparingar inom högskolans administration och organisation emotses?

1982/83:138 av *Larz Johansson* (c) till statsrådet Bengt Göransson om blockbetygen i grundskolan:

Enligt samstämmiga uppgifter i massmedia den 24 november ansåg skolministern att någon ändring av beslutet om blockbetyg icke var möjlig i höst. "Det finns inga juridiska hinder men betyget sätts på hela terminens undervisning, inte på grundval av en bedömning som görs en given dag i december."

Den 25 november beslutade regeringen om en sådan ändring som dagen innan icke var möjlig.

Min fråga till skolministern är:

Vilken uppfattning gäller i dag?

1982/83:139 av *Catarina Rönnung* (s) till statsrådet Bengt Göransson om åtgärder mot videovåld:

Vi har på senare tid nåtts av alarmerande rapporter om barns höga konsumtion av videovåld och om skadeverkningarna av detta. Våldet i videofilmerna blir allt grövre. Uppenbarligen är den nuvarande provisoriska lagstiftningen otillräcklig.

Mot denna bakgrund vill jag ställa följande fråga:

Avser statsrådet vidta omedelbara åtgärder, t. ex. införa obligatorisk förhandsgranskning, för att stävja våldet i videofilmerna?

den 29 november

1982/83:140 av *Jan-Erik Wikström* (fp) till justitieministern om meddelarskyddet för tjänstemän i regeringskansliet:

I dagspressen har cirkulerat envisa uppgifter om att den nya socialdemokratiska regeringen är på jakt efter "läckor" i regeringskansliet. Tjänstemän tillhålls att inte tala med företrädare för massmedierna. Ansträngningar görs att spåra källorna till uppgifter som återfinns i tidningarna.

Nr 36

Måndagen den
29 november 1982

Mot bakgrund av detta vill jag fråga justitieminister Rainer:
Anser justitieministern att yttrandefriheten och meddelarskyddet omfattar också tjänstemän i regeringskansliet?

*Meddelande om
frågor*

9 § Kammaren åtskildes kl. 11.21.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert